

สถานภาพของวงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐม¹

กฤษฎางค์ ทัศนบรรจง²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและบริบทของวงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐม ศึกษาสถานภาพของวงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐมในปัจจุบันและนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหของวงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐม ผลจากการศึกษาพบว่าวงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐมมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ซึ่งมีนักดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงหลายท่านที่เกิดในจังหวัดนี้ ในปัจจุบันยังมีวงปี่พาทย์ที่ยังรับบรรเลงในงานพิธีต่าง ๆ มากกว่า 27 วง โดยอยู่ในทุกอำเภอของจังหวัด สถานภาพของวงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐมในปัจจุบัน พบว่าวงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐมมีการสืบทอดองค์ความรู้ด้านดนตรีไทยจากครูดนตรีไทยที่มีความรู้ความสามารถ โดยวงปี่พาทย์ทุกวงในจังหวัดนครปฐมยังบรรเลงเพลงที่เป็นเพลงพิธีกรรมต่าง ๆ ของงานแต่ละงานได้ครบถ้วน แต่ปัญหาที่พบในปัจจุบันคือผู้ว่าจ้างวงปี่พาทย์ไปบรรเลงตามงานต่าง ๆ น้อยลงอย่างมากจนทำให้วงปี่พาทย์ได้ลดจำนวนลงจากในอดีตเนื่องจากปัญหาด้านเศรษฐกิจ อีกทั้งผู้ว่าจ้างไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวงปี่พาทย์ในงานพิธีต่าง ๆ ทำให้เจ้าของวงปี่พาทย์และนักดนตรีไทยที่บรรเลงประจำในวงปี่พาทย์ไม่สามารถประกอบอาชีพการเป็นนักดนตรีไทยได้ วงปี่พาทย์หลายวงจึงไม่มีนักดนตรีไทยประจำวงปี่พาทย์ และมีวงปี่พาทย์เพียงบางวงเท่านั้นที่มีผู้สืบทอดวงปี่พาทย์ต่อไป จึงมีแนวโน้มที่วงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐมจะลดลงอีกในอนาคต แนวทางแก้ไขปัญหของวงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐมควรให้เยาวชนตลอดจนประชาชนทั่วไปได้ตระหนักถึงความสำคัญของวงปี่พาทย์ที่บรรเลงในงานพิธีต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้มีวงปี่พาทย์มีการบรรเลงที่มากขึ้น

คำสำคัญ : ดนตรีไทย วงปี่พาทย์ จังหวัดนครปฐม

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งจากงานวิจัยเรื่อง “สถานภาพของวงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐม” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย นวัตกรรม และสร้างสรรค์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปี พ.ศ. 2563

² อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย สังคมศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อีเมล: topno17@hotmail.com

Status of Piphat Ensemble in Nakhon Pathom Province³

Kritsanaphong Thatsanabanjong⁴

Abstract

This research aimed to study the history, context, and the current status of Piphat ensemble in Nakhon Pathom province and to conserve Piphat culture in Nakhon Pathom. The results of the study indicated that Piphat ensemble in Nakhon Pathom has its own historic stories and that many famous Thai musicians were born in Nakhon Pathom. At present, there are more than 27 ensembles still continuing their ritual performance for various ceremonies, all in the districts of the province. After exploring the current status of Piphat ensemble in Nakhon Pathom, it was found that Piphat ensemble in Nakhon Pathom has inherited musical knowledge from many reputed Thai music masters. Piphat ensembles are still able to do their common performance for their community in any particular events, but the issues encountered today are a decrease in community for the host of traditional rituals and a reduced number of performances for economic reasons, making Piphat's owners and musicians who play regularly in the band unable to pursue their career as traditional musicians. Many Piphat ensembles do not train their own musicians; only some Piphat ensembles can continue pass their knowledge to their own members. That is why Piphat performances in Nakhon Pathom will gradually reduce in the future. To promote Piphat performances, raising awareness of the importance and function of the Piphat culture in various communal traditional ceremonies with youth and public is needed.

Keywords: Thai Music, Piphat, Nakhon Pathom Province

³ This paper is a part of the author's research entitled "Status of Pipat ensemble in Nakhon Pathom province", supported by the Faculty of Arts' Research and Innovation Fund, Silpakorn University. 2020

⁴ Instructor Department of Music and Performing Arts, Faculty of Arts, Silpakorn University e-mail: topno17@hotmail.com

บทนำ

ดนตรีไทยเป็นดนตรีประจำชาติของประเทศไทย ซึ่งในแต่ละชาติย่อมจะมีการสร้างสรรค์ศิลปะในแต่ละด้านที่แตกต่างกันออกไป เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเจริญทางด้านอารยธรรมของชาตินั้น ๆ ประเทศไทยมีดนตรีไทยเป็นดนตรีประจำชาติที่บรรพบุรุษของเราได้สร้างขึ้นมาจนถึงปัจจุบัน ไม่มีชาติใดในโลกที่จะมีวัฒนธรรมทางดนตรีเหมือนดังดนตรีของชาติไทย เป็นสิ่งที่ควรช่วยกันอนุรักษ์สืบทอดไปยังรุ่นลูกหลานต่อไป

ปัจจุบันดนตรีไทยที่มีมาแต่อดีต ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรมอันเกิดจากตัวแปรต่าง ๆ ทางสังคม ส่งผลให้ดนตรีไทยซึ่งมีความสำคัญในอดีตค่อย ๆ จางหายไปทีละน้อย ปัจจุบันจะเห็นวงดนตรีไทยในงานต่าง ๆ น้อยมาก ซึ่งวงดนตรีไทยมีหลายชนิดมีทั้งวงมโหรี วงเครื่องสาย และวงปี่พาทย์

วงปี่พาทย์ถือเป็นวงที่สำคัญมากวงหนึ่งของดนตรีไทย เนื่องจากเป็นวงที่นำไปใช้บรรเลงได้หลายโอกาส ได้แก่ บรรเลงประกอบพิธีกรรม ประกอบการแสดงมหรสพ และเพื่อความบันเทิง ทำให้ในวิถีชีวิตของไทยจะพบเห็นวงประเภทนี้มากที่สุด วงปี่พาทย์นั้นมีหลายรูปแบบและมีพัฒนาการอย่างเป็นขั้นตอน ตั้งแต่วงที่มีขนาดเล็กไปจนถึงวงขนาดใหญ่ จากประวัติและการศึกษาเกี่ยวกับเครื่องดนตรีพบว่าในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่มีเครื่องดนตรีประเภทฆ้อง (Idiophone) จำพวกฆ้อง (Gong) เป็นหลักสำหรับวงดนตรี โดยใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ แม้ว่าเครื่องดนตรีอาจจะมีรูปร่างที่แตกต่างกันออกไปบ้าง แต่มีรูปแบบการผสมวงดนตรีคล้ายคลึงกัน สอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจาย (Diffusion Theory) ซึ่งเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมของต้นแบบมาสังเคราะห์ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของตน (Aroonrat, 2007 : 100)

จากข้อความข้างต้นเห็นได้ว่าวงปี่พาทย์เป็นวงดนตรีไทยที่มีความสำคัญต่อวัฒนธรรมไทย มีประวัติที่ยาวนาน อีกทั้งใช้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ของชนชาติไทยมาตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตภาคกลางที่ยังมีวงปี่พาทย์บรรเลงในพิธีกรรมต่าง ๆ

นครปฐม เป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งที่มีความโดดเด่นด้านการทวงไว้อซึ่งคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมของชาตินานานับพันปี เป็นแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณสถานที่ให้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าเรื่องต่าง ๆ ต่อมาจนทุกวันนี้ ในความรู้หลากหลายที่ได้จากการศึกษาดังกล่าว เรื่องวัฒนธรรมดนตรีไทยเป็นศิลปะที่มีการปรับเปลี่ยนมาโดยตลอด โดยเฉพาะในสมัยปัจจุบันที่ความเจริญทางเทคโนโลยีแผ่ขยายเข้ามากระทบวิถีชีวิตของคนในสังคมอย่างรวดเร็ว ดนตรีไทยย่อมได้รับอิทธิพลนี้ และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะรูปแบบการบรรเลงไม่มากนักน้อย ตลอดจนเกิดค่านิยมแปลก ๆ ใหม่ ๆ ขึ้นในสังคมดนตรีไทยของจังหวัดนครปฐม (Mahidol University, Silpakorn University & Royal Police Cadet Academy (RPCA), 1996 : 45)

จังหวัดนครปฐมทั้ง 7 อำเภอแล้วยังมีวงดนตรีไทยประเภทปี่พาทย์ ทั้งปี่พาทย์ไทยและปี่พาทย์มอญบรรเลงอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะปี่พาทย์มอญประกอบงานศพยังเป็นที่ยินยอมอยู่แทบทุกตำบลในทุกอำเภอ แต่เมื่อเทียบกับอดีตแล้วความนิยมในการใช้วงปี่พาทย์บรรเลงประกอบงานต่าง ๆ ลดลงบ้าง เนื่องด้วยภาวะเศรษฐกิจที่มุ่งประหยัดในค่าใช้จ่าย โดยเห็นว่าการบรรเลงปี่พาทย์เป็นสิ่งจำเป็นน้อยลงไม่มีก็ได้ ไม่เสียงาน หากต้องการเสียง

ดนตรีก็ใช้การเปิดแถบบันทึกเสียงแทนได้ อย่างไรก็ตาม คำนิยมเช่นนี้ในจังหวัดนครปฐมยังมีไม่มากนักเพราะวงปี่พาทย์ส่วนใหญ่รับงานอยู่เรื่อย ๆ แม้จะไม่บ่อยนักก็ตาม และยังมีบางวงบางคณะที่มีงานแทบทุกสัปดาห์ สามารถประกอบอาชีพหลักได้ เช่น คณะแถวเนรมิตศิลปบรรเลง ที่ตำบลทัพหลวง อำเภอเมืองนครปฐม ซึ่งมีลักษณะเฉพาะคือ มีทั้งปี่พาทย์ไทย ปี่พาทย์มอญ มีนางรำประจำคณะ คุณภาพพอใช้ได้ เป็นต้น (Committees of Documents and Archives Management Department on behalf of committees holding the celebrations on the Auspicious of His Majesty the King's Birthday Anniversary, 2001 : 163)

ในจังหวัดนครปฐมปัจจุบันมีผู้ประกอบอาชีพด้านดนตรีไทยอยู่ประมาณ 20 คณะ แยกอยู่ในอำเภอต่าง ๆ มีขนาดและจำนวนเครื่องดนตรีมากน้อยต่างกัน เครื่องดนตรีเหล่านั้นแยกเป็น วงปี่พาทย์ วงเครื่องสาย วงกลองยาว วงแตรฝรั่ง นอกจากนี้ยังมีวงแคนประกอบเครื่องขยายเสียงเคลื่อนที่ไปตามถนนประกอบขบวนแห่ทางประเพณีด้วย สำหรับราคาค่าจ้างเหมาแต่ละวงแต่ละชนิดดนตรีแตกต่างกัน เช่น เครื่องปี่พาทย์มีฆ้องวง จะกำหนดว่า 3 โค้ง ราคาเหมา 4,000 บาท 5 โค้ง 8,000 บาท ถ้าเพิ่มมากขึ้น โค้งละ 1,000 บาท ส่วนเครื่องดนตรีอื่น ๆ จะมีราคาเหมาครั้งละไม่ต่ำกว่า 3,000 – 5,000 บาท บางคณะมีนักร้องและการรำประกอบการบรรเลงด้วย รายชื่อคณะวงดนตรีพอสังเขป เช่น คณะมั่นคงศิลป์ ของนายเต็ก มั่นคง ที่ตำบลหนองดินแดง อำเภอเมือง ฯ คณะปฐมดุริยางคศิลป์ ของนายวุฒิ แรงเพชร ที่ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง ฯ คณะ ส.วิไลศิลป์ ของนางสมบุรณ์ รอดผล ที่ตำบลตาก้อง อำเภอเมือง ฯ คณะทะนงศิลป์ ของนายสุนทร ชมพูนุช ที่ตำบลนครปฐม อำเภอเมือง ฯ คณะสวาทบรรเลงไทย ของนายสวาท โคบาล ที่ตำบลมาบแค อำเภอเมือง ฯ วงปี่พาทย์ดุริยางคศิลป์ ของนายสุพจน์ สุวะยะ ตำบลบางกระทิก อำเภอสสามพราน คณะสนั่น แก้วบุชา ที่วัดใหม่สุคนธาราม ซึ่งเป็นวงปี่พาทย์ลอยฟ้าแบบครบวงจรมีโรงละครประกอบ และวงปี่พาทย์ของคณะจำนง แก้วบุชา ที่ตำบลห้วยพลู อำเภอนครชัยศรี (Committees of Documents and Archives Management Department on behalf of committees holding the celebrations on the Auspicious of His Majesty the King's Birthday Anniversary, 2001 : 165-166) ซึ่งเป็นการสำรวจวงปี่พาทย์ที่มีอยู่ในจังหวัดนครปฐมผ่านมาหลายปีแล้ว

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้เห็นสมควรที่จะศึกษาสถานภาพของวงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐม เพื่อศึกษาประวัติวงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐม ประวัติความเป็นมาของดนตรีไทยในจังหวัดนครปฐมนี้จะได้ไม่สูญหายไปกับกาลเวลา ซึ่งเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนเป็นหลักฐานทางวิชาการให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและบริบทของวงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาสถานภาพของวงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐมในปัจจุบัน
3. เพื่อนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาวงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐม

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ศึกษาวงปีพาทย์ที่รับงานแสดงดนตรีเป็นอาชีพ ภายในจังหวัดนครปฐมเท่านั้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาสถานภาพของวงปีพาทย์ในจังหวัดนครปฐม ได้ทำการลงเก็บตัวอย่างข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ การสังเกต ได้คัดเลือกประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นวงปีพาทย์ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 27 วง เพื่อนำมาศึกษาในรายละเอียดเชิงลึกและใช้เป็นฐานในการเปรียบเทียบสาระความรู้ต่าง ๆ ต่อไป โดยกำหนดขอบเขตประสบการณ์และผลงานของประชากรกลุ่มตัวอย่างว่าต้องมีการรับงานบรรเลงและยังมีเครื่องดนตรีอยู่ในปัจจุบัน

ประเด็นในการสัมภาษณ์ประชากรในการวิจัย

1. ด้านประวัติของวงปีพาทย์
2. ด้านประวัติส่วนตัวของหัวหน้าวง ประวัติการศึกษา ประวัติการศึกษาดนตรี ประวัติการทำงาน ประสบการณ์การทำงานดนตรีไทย
3. ด้านที่มาของเครื่องดนตรีและจำนวนของเครื่องดนตรี
4. ด้านการติดต่อรับงาน
5. เพลงที่ใช้ในการบรรเลง
6. ด้านปัจจัยที่ก่อให้เกิดอุปสรรคในการทำอาชีพรับงานวงปีพาทย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานภาคสนามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้จากส่วนต่าง ๆ มาจัดเป็นหมวดหมู่ และศึกษาข้อมูลดังกล่าวโดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวกับวงปีพาทย์ในจังหวัดนครปฐม พร้อมทั้งศึกษาปัญหาต่าง ๆ นำมาสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหาที่วงปีพาทย์ในจังหวัดนครปฐมลดน้อยลง เพื่อเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป

ผลการวิจัย

จังหวัดนครปฐม เป็นจังหวัดที่มีศิลปวัฒนธรรมหลากหลาย ได้แก่ เพลงพื้นบ้าน การแสดงพื้นบ้าน นาฏศิลป์ และดนตรีไทย ซึ่งในอดีตได้รับความนิยมจากสังคมทำให้มีการสืบทอดและใช้ในงานต่าง ๆ ทั่วไป โดยเฉพาะดนตรีไทยนั้นจัดว่าได้รับความนิยมมากประเภทหนึ่ง เพราะมีให้เห็นในทุกอำเภอของจังหวัดนครปฐม

จากการศึกษาเรื่องประวัติความเป็นมาของวงปี่พาทย์ ในจังหวัดนครปฐม โดยเป็นวงที่ยังรับงานแสดง อยู่ และมีเครื่องดนตรีเป็นของวงเองได้ผลการศึกษา ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาและบริบทของวงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐม

1.1 พื้นที่ตั้งวงปี่พาทย์แบ่งตามอำเภอ

วงปี่พาทย์ที่อยู่ในจังหวัดนครปฐมทั้งหมด 27 วง โดยสามารถจำแนกออกตามพื้นที่ตามเขตอำเภอทั้ง 7 อำเภอ ดังนี้

ตารางที่ 1 วงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐมจำแนกออกตามพื้นที่ 7 อำเภอ

อำเภอ	วงปี่พาทย์
เมืองนครปฐม	1.ครุหวาด ระนาดแก้ว 2.แถวเนรมิต 3.ทงศิลป์ 4.สงวน ดนตรีไทย 5.ส.ปลื้มสุดใจ 6.ศ.บุตร ห่านฟ้า 7.ปิ่นศิลป์
นครชัยศรี	1.วัฒนธรรมบรรเลง 2.ถาวร หวานชะเอม 3.อนุรักษ์ศิลป์ ดนตรีไทย-มอญ 4.สนั่น แก้วบุชา 5.ฉลาด กลิ่นถือศีล 6.ธารน้ำใจ บรรเลงศิลป์ 7.วัฒนาศิลป์ 8.ทวีศิลป์ 9.จำวิหาร 10.ส.เสน่ห์ศิลป์ 11.ป.ประดิษฐ์ศิลป์
สามพราน	1.ศิษย์ครูทอง เทพพยัคฆ์ศิลป์ 2.ดุริยศิลป์ 3.บุญคุ้มวงษ์ 4.ละอองดาว
ดอนตูม	1.ศิษย์มณฑลประสานศิลป์
กำแพงแสน	1.สวง สว่างศิลป์
บางเลน	1.ประเสริฐศิลป์ 2.สมพร ยิ้มสนิท
พุทธมณฑล	1.สุวรรณศิลป์

โดยอำเภอที่มีวงปี่พาทย์มากที่สุด คือ อำเภอนครชัยศรี มีถึง 11 วง จากการสัมภาษณ์หัวหน้าวงปี่พาทย์ พบว่าส่วนใหญ่เป็นวงของบรรพบุรุษที่สืบทอดต่อกันมา ทำให้เป็นอำเภอที่มีวงปี่พาทย์มากที่สุด

ส่วนอำเภอที่มีวงปี่พาทย์น้อยที่สุด ได้แก่ อำเภอกำแพงแสน อำเภอพุทธมณฑล และอำเภอดอนตูม จากการสัมภาษณ์หัวหน้าวงปี่พาทย์พบว่าอำเภอกำแพงแสนมีอาณาเขตติดกับอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรีซึ่งเป็นอำเภอที่มีวงปี่พาทย์หลายวง อำเภอพุทธมณฑลเป็นอำเภอที่มีอาณาเขตติดกับอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นอำเภอที่มีวงปี่พาทย์หลายวง และอำเภอดอนตูมมีอาณาเขตติดกับอำเภอเมือง และอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมซึ่งเป็นอำเภอที่มีวงปี่พาทย์หลายวงเช่นกัน ทำให้ทั้ง 3 อำเภอที่กล่าวมาข้างต้นมีเพียงวงปี่พาทย์ 1 วงใน 1 อำเภอเท่านั้น

1.2 การสืบทอดองค์ความรู้

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าวงปี่พาทย์ทั้ง 27 วง พบว่าหัวหน้าวงปี่พาทย์ทั้ง 27 วงได้มีการสืบทอดองค์ความรู้ด้านดนตรีให้กับสมาชิกในวงทั้งที่เป็นบุตรหลาน และบุคคลอื่นผู้ที่สนใจดนตรีเพื่อประกอบอาชีพเพื่อเป็นนักดนตรีในคณะนั้น ๆ โดยการสืบทอดองค์ความรู้นั้น ได้แก่ การสืบทอดเพลง ซึ่งปัจจุบันมีสมาชิกประจำวงเพราะงานจ้างในการบรรเลงวงปี่พาทย์นั้นน้อยลงมาก ทำให้สมาชิกในแต่ละวงจึงไปทำอาชีพอื่นแทน เมื่อมีงานปี่พาทย์จะมีการผสมนำสมาชิกของวงปี่พาทย์อื่น ๆ เข้ามาร่วมบรรเลงในวงปี่พาทย์ของตน

โดยหัวหน้าวงปี่พาทย์แต่ละวงนั้น ได้รับการสืบทอดเพลงมาจากครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงในอดีต ได้แก่

ครูพิม นักระนาด ลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดเพลง ได้แก่

1. นายไสวัณ ฉุยฉาย (หัวหน้าวงวัฒนธรรมบรรเลง)
2. นายสนั่น แก้วบุชา (หัวหน้าวงสนั่น แก้วบุชา)

ครูสกล แก้วเพ็ญกาศ (ครูจกกล แก้วเพ็ญกาศ) ลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดเพลง ได้แก่

1. นายหวาด มั่นศรีจันทร์ (หัวหน้าวงครูหวาด ระนาดแก้ว)
2. นายสนั่น แก้วบุชา (หัวหน้าวงสนั่น แก้วบุชา)
3. นายสมพร ยิ้มสนิท (หัวหน้าวงสมพร ยิ้มสนิท)
4. นายเสน่ห์ กาญจนบำรุง (หัวหน้าวงเสน่ห์ศิลป์)
5. นายนนทโชติ ด้วงคู่ (วง ส.ปลื้มสุดใจ)

ครูศิริ นักดนตรี ลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดเพลง ได้แก่

1. นายเสถียร เจริญอินพรหม (หัวหน้าวงแถวเนรมิต)
2. นายแหลม จาดคล้าย (หัวหน้าวงปันนศิลป์)
3. นายชัยวัฒน์ ทองพูล (หัวหน้าวงวัฒนาศิลป์)

ครูอุทัย แก้วละเอียต (ศิลปินแห่งชาติ) ลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดเพลง ได้แก่

1. นายไสวัณ ฉุยฉาย (หัวหน้าวงวัฒนธรรมบรรเลง)
2. นายถาวร หวานชะเอม (หัวหน้าวงถาวร หวานชะเอม)

ครูเฉลิม บัวท่ง (ศิลปินแห่งชาติ) ลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดเพลง ได้แก่

1. นายถาวร หวานชะเอม (หัวหน้าวงถาวร หวานชะเอม)
2. จำสืบเอกดุสิต เหมือนแย้ม (หัวหน้าวงบุญคุ้มวงษ์)

ครูพิรศิษฐ์ บัวท่ง ลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดเพลง ได้แก่

1. นายถาวร หวานชะเอม (หัวหน้าวงถาวร หวานชะเอม)
2. จำสืบเอกดุสิต เหมือนแย้ม (หัวหน้าวงบุญคุ้มวงษ์)

ครูสมพร ยิ้มสนิท (ครูดำ) ลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดเพลง ได้แก่

1. นายกัมพล ศรีสุขเอม (หัวหน้าวงอนุรักษ์ศิลป์ ดนตรีไทย-มอญ)
2. นายสนั่น แก้วบุชา (หัวหน้าวงสนั่น แก้วบุชา)
3. นายประเสริฐ มุลทองแสง (หัวหน้าวงประเสริฐศิลป์)
4. นายสาโรจน์ ป้อมน้อย (หัวหน้าวงสงวนดนตรีไทย)
5. นายนนทโชติ ด้วงคู่ (หัวหน้าวง ส.ปลื้มสุดใจ)
6. นายศุภฤกษ์ พงษ์สมบูรณ์ (หัวหน้าวง ศ.บุตรห่านฟ้า)

ครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์ (ศิลปินแห่งชาติ) ลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดเพลง ได้แก่

1. นายสนั่น แก้วบุชา (หัวหน้าวงสนั่น แก้วบุชา)
2. พันโทเสวย เสี่ยงสาย (หัวหน้าวงจำวิหาญ)

ครูบุญยงค์ เกตุคง (ศิลปินแห่งชาติ) ลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดเพลง ได้แก่

1. นายไสวัณ ญะฉาย (หัวหน้าวงวัฒนธรรมบรเลง)
2. นายทวี จันขันตี (หัวหน้าวงทวีศิลป์)
3. พันโทเสวย เสี่ยงสาย (หัวหน้าวงจำวิหาญ)

ครูวิชัย เสี่ยงสาย ลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดเพลง ได้แก่

1. นายไพโรจน์ เสี่ยงสาย (หัวหน้าวงธารน้ำใจ บรเลงศิลป์)
2. พันโทเสวย เสี่ยงสาย (หัวหน้าวงจำวิหาญ)

ครูสมาน ทองสุขโชติ ลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดเพลง ได้แก่

1. นายทวี จันขันตี (หัวหน้าวงทวีศิลป์)
2. พันโทเสวย เสี่ยงสาย (หัวหน้าวงจำวิหาญ)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันครูดนตรีไทยที่หัวหน้าวงปีพาทย์ได้เคยศึกษาและสืบทอดองค์ความรู้ทางด้านดนตรีไทยมากที่สุดคือ ครูสมพร ยิ้มสนิท ซึ่งครูสมพร ยิ้มสนิทได้เรียนดนตรีไทยมาจากครูสกล แก้วเพ็ญภาค ที่จังหวัดนนทบุรี แล้วได้ย้ายมาสอนดนตรีไทยที่โรงเรียนวัดพระงาม และได้ตั้งวงปีพาทย์ขึ้น โดยนำนักเรียนมาบรเลง และเป็นจุดสร้างแรงบันดาลใจให้กลุ่มลูกศิษย์ที่เรียนดนตรีไทยกับครูสมพร ยิ้มสนิท มาเป็นหัวหน้าวงปีพาทย์ที่ตั้งขึ้นใหม่หลายวง

2. สถานภาพของวงปีพาทย์ในจังหวัดนครปฐมในปัจจุบัน

2.1 ที่มาของเครื่องดนตรี (ฆ้องมอญ) และจำนวนเครื่องดนตรี

มีการสัมภาษณ์ถึงที่มาของฆ้องมอญในวงปีพาทย์จังหวัดนครปฐมว่าแต่ละวงโดยส่วนใหญ่ได้ซื้อเครื่องดนตรีมาจากที่ใด พบว่าบางวงได้เริ่มจากแกะเครื่องดนตรีเองและได้ซื้อมาจากช่างในจังหวัดต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2 รายชื่อช่างทำเครื่องดนตรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ช่างที่ทำห้อยมอญ	วงปี่พาทย์
ช่างพิมพ์ เกิดทรง	1.ถาวร หวานชะเอม 2.วงสนั่น แก้วบุชา 3.วงสงวนดนตรีไทย 4.วงสุวรรณศิลป์ 5.วงธารน้ำใจ บรรเลงศิลป์
ช่างทองสุข เกิดทรง	1.วัฒน์บรรเลง 2.แถวเนรมิต
ช่างเปี้ยก	1.ธารน้ำใจ บรรเลงศิลป์
ช่างยศ	1.ธารน้ำใจ บรรเลงศิลป์ 2.วงดุริยัคศิลป์
ช่างวินัย	1.ศ.บุตรห่านฟ้า
ช่างแจ้ว	1.ศ.บุตรห่านฟ้า
ช่างตี๋ม	1.บันนศิลป์
ช่างในหมู่บ้านปิ่นแก้ว ไม่ทราบนาม	1.ครูหวาด ระนาดแก้ว 2.ถาวร หวานชะเอม 3.ประเสริฐศิลป์ 4.ป.ประดิษฐ์ศิลป์
ช่างในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่ทราบนาม	1.อนุรักษ์ศิลป์ ดนตรีไทย-มอญ 2.ส.เสน่ห์ศิลป์

ตารางที่ 3 รายชื่อช่างทำเครื่องดนตรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ช่างที่ทำห้อยมอญ	วงปี่พาทย์
ช่างถนอม ร้านถนอมวานิช	1.ทนงศิลป์ 2.ศิษย์ครูทอง เทพพิชัยศิลป์ 3.ศิษย์มณฑลประสานศิลป์
ช่างเว้ง วัดพระพิเรนทร์	1.ส.ปลื้มสุดใจ 2.จำวิหาญ 3.บุญคุ้มวงศ์
ช่างบุญชู แถวเรือนจำกลางคลองเปรม	1.ทวีศิลป์
ช่างในเขตบางนา ไม่ทราบนาม	1.ศิษย์ครูทอง เทพพิชัยศิลป์
ช่างในวัดสังข์กระจาย ไม่ทราบนาม	1.จำวิหาญ

ตารางที่ 4 รายชื่อช่างทำเครื่องดนตรี จังหวัดนครปฐม

ช่างที่ทำฆ้องมอญ	วงปี่พาทย์
ช่างสุรินทร์ ต.ดอนหวาย อ.สามพราน	1.สุวรรณศิลป์
ช่างผาด อ.นครชัยศรี	1.ทนต์ศิลป์

ตารางที่ 5 รายชื่อช่างทำเครื่องดนตรี จังหวัดสุพรรณบุรี

ช่างที่ทำฆ้องมอญ	วงปี่พาทย์
ช่างในจังหวัดสุพรรณบุรี ไม่ทราบนาม	1.สวง สักวาศิลป์ 2.ส.เสนห์ศิลป์

ตารางที่ 6 รายชื่อช่างทำเครื่องดนตรี จังหวัดชลบุรี

ช่างที่ทำฆ้องมอญ	วงปี่พาทย์
ช่างในจังหวัดชลบุรี ไม่ทราบนาม	1.ศ.บุตรหานฟ้า

โดยในช่วงแรกที่เริ่มก่อตั้งวงปี่พาทย์นั้น วงปี่พาทย์บางวงได้มีการสร้างวงปี่พาทย์มอญโดยการแกะฆ้องมอญเอง เช่น วงแถวเนรมิต และมีบางวงแกะระนาดเอก กระดังง์โหม่งเอง เช่น วง ส.เสนห์ศิลป์ แล้วจึงเริ่มซื้อเครื่องดนตรีจากที่อื่นมาเพิ่มในวง จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าวงปี่พาทย์มอญในจังหวัดนครปฐมนั้นส่วนใหญ่นิยมซื้อฆ้องมอญจากช่างในพื้นที่ภาคกลาง โดยเฉพาะช่างในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดกรุงเทพมหานคร และในแต่ละวงนั้นไม่ได้ซื้อเครื่องดนตรีมาในครั้งเดียว เห็นได้ว่าหลาย ๆ วงนั้นมีการซื้อเครื่องดนตรีมาจากช่างหลายท่าน

ในด้านจำนวนของเครื่องดนตรีในแต่ละวงปี่พาทย์นั้นมีจำนวนที่หลากหลาย บางวงมีเครื่องเพียงชุดเดียวเท่านั้น ถ้ารับงานจ้างที่ใหญ่ขึ้นจะมีการยืมหรือเช่าจากวงปี่พาทย์อื่น ๆ ที่รู้จัก แต่บางวงมีเครื่องดนตรีเยอะ มีฆ้องมอญหลายโคง จึงสามารถแบ่งออกได้ออกเป็นหลายชุดเพื่อที่จะได้รับหลาย ๆ งานได้ในแต่ละวัน และทุกวงนั้นไม่ได้มีเพียงแต่ฆ้องมอญเท่านั้น แต่มีวงปี่พาทย์ไทยอย่างน้อย 1 วง โดยวงที่มีเครื่องดนตรีเยอะมากที่สุดอยู่ในจังหวัดนครปฐม ได้แก่ วงสนั่น แก้วบุชา ซึ่งในปัจจุบันถือว่าเป็นวงที่รับงานบรรเลงตามที่ต้องการ มากที่สุดวงหนึ่งในจังหวัดนครปฐม

2.2 ราคาที่รับงาน

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าวงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐมทั้ง 27 วงนั้น มีราคาในการรับงาน โดยนับเป็นเวลานั้นคือ 1 คืน หรือ 1 วัน ต่อวงดนตรีที่ใช้ฆ้องมอญ 5 โคง พร้อมเวทีและเครื่องเสียง โดยจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 7 ราคาการรับงานของวงปีพาทย์

ราคาที่รับงาน	วงปีพาทย์
6,000 บาท	1.ครุหวาด ระนาดแก้ว 2.แถวเนรมิต 3.ธารน้ำใจ บรรเลงศิลป์ 4.ทงศิลป์
7,000 บาท	1.อนุรักษ์ศิลป์ ดนตรีไทย-มอญ 2.ประเสริฐศิลป์ 3.ปิ่นศิลป์ 4.วัฒนาศิลป์
7,500 บาท	1.วงสนั่น แก้วบุชา 2.ฉลาด กลิ่นถือศีล
8,000 บาท	1.ถาวร หวานชะเอม 2.ป.ประดิษฐ์ศิลป์ 3.สงว สักวาศิลป์ 4.ส.เสน่ห์ศิลป์ 5.สุวรรณศิลป์
7,000-8,000 บาท	1.ศิษย์มณฑลประสานศิลป์ 2.ส.ปลื้มสุดใจ 3.ศ.บุตรห่านฟ้า 4.ทวีศิลป์ 5.ศิษย์ครูทอง เทพพยัคฆ์ศิลป์ 6.ดุริยศิลป์ 7.อ.ละอองดาว
9,000 บาท	1.วิณะบรรเลง
10,000 บาท	1.สงวนดนตรีไทย 2.บุญคุ้มวงษ์
ไม่ได้รับงานแล้ว	1.สมพร ยิ้มสนิท 2.จำเริญ

จากข้อมูลข้างต้นเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่ราคาที่หัวหน้าวงปีพาทย์รับงานอยู่ในช่วงราคา 6,000-10,000 บาท ซึ่งในเงินจำนวนนี้ได้รวมถึงค่าเวที เครื่องไฟต่าง ๆ ค่าจ้างของนักดนตรี โดยราคาที่ต่างกันอาจจะหมายถึงค่าเดินทางที่มีความห่างต่างกัน และยังเห็นได้ว่ายังมีวงที่ได้เลิกรับงานบรรเลงแล้วแต่ยังมีเครื่องดนตรีอยู่ ทำให้เห็นได้ถึงปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างเด่นชัดว่าการจ้างวงปีพาทย์มาบรรเลงในแต่ละงานนั้นต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก

2.3 นักดนตรีไทยที่เป็นสมาชิกประจำในวง

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าวงปีพาทย์ในจังหวัดนครปฐมนั้น เห็นได้ว่าสมาชิกในวงโดยส่วนใหญ่จะเป็นญาติ เพื่อน หรือเด็กที่มาหัดเล่นดนตรีกับทางวงและจะเป็นสมาชิกประจำวง หรืออาจจะจ้างนักดนตรีจากที่อื่น ๆ มาช่วยบรรเลงดนตรีภายในวงปีพาทย์ของตน โดยส่วนใหญ่จะเป็นคนเดิม ๆ แต่จะรับจ้างไปบรรเลงในหลาย ๆ วง ในจังหวัดนครปฐมมีวงปีพาทย์ที่ยังมีสมาชิกประจำ ทั้งหมด 12 วง ได้แก่ วงครุหวาด ระนาดแก้ว วงแถวเนรมิต วงวิณะบรรเลง วงถาวร หวานชะเอม วงอนุรักษ์ศิลป์ ดนตรีไทย-มอญ วงสนั่น แก้วบุชา วงฉลาด กลิ่นถือศีล วงธารน้ำใจ บรรเลงศิลป์ วง ป.ประดิษฐ์ศิลป์ วงศิษย์มณฑลประสานศิลป์ วงสงว สักวาศิลป์ และวงประเสริฐศิลป์

และปัจจุบันมีวงปีพาทย์ที่มีสมาชิกประจำไม่เพียงพอต้องหาผู้บรรเลงจากวงอื่นมาเพิ่ม ทั้งหมด 13 วง ได้แก่ วงทงศิลป์ วงสงวนดนตรีไทย วง ส.ปลื้มสุดใจ วง ศ.บุตรห่านฟ้า วงปิ่นศิลป์ วงวัฒนาศิลป์วงทวีศิลป์ วง ส.เสน่ห์ศิลป์ วงศิษย์ครูทอง เทพพยัคฆ์ศิลป์ วงดุริยศิลป์ วงบุญคุ้มวงษ์ วง อ.ละอองดาว และวงสุวรรณศิลป์

2.4 อาชีพหลักของหัวหน้าวง

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าวงปี่พาทย์ทั้ง 27 วง ถึงการประกอบอาชีพหลักของหัวหน้าวงปี่พาทย์ในปัจจุบัน มีปรากฏอยู่ 2 ประเภท ได้แก่

2.4.1 ประกอบอาชีพรับงานปี่พาทย์เป็นอาชีพหลัก โดยไม่มีอาชีพอื่นเป็นอาชีพเสริม

2.4.2 ประกอบอาชีพหลักเป็นอาชีพอื่นโดยมีการรับงานปี่พาทย์เป็นอาชีพเสริม โดยมีอาชีพหลักเป็นงานอื่น ๆ ดังนี้

- ข้าราชการครู รับจ้าง ค้าขาย เกษตรกร ธุรกิจส่วนตัว พนักงานรัฐวิสาหกิจ ข้าราชการบำนาญ และวิทยากรพิเศษ

2.5 เพลงที่ใช้ในการบรรเลง

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าวงปี่พาทย์ทั้ง 27 วง ถึงเพลงที่ใช้ในการบรรเลงตามงานต่าง ๆ พบว่าวงปี่พาทย์ทั้ง 27 วง ยังคงบรรเลงที่ใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วน แต่ในปัจจุบันได้มีการบรรเลงเพลงที่ทันสมัยขึ้นมาประกอบบ้าง ตามที่เจ้าภาพหรือแขกที่มาร่วมงาน เช่น เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง เพลงประกอบละคร เป็นต้น โดยเพลงประกอบพิธีกรรมในงานอวมงคลที่ยังคงบรรเลงอยู่ได้แก่

- เพลงประจำวัด	- เพลงเชิญ	- เพลงยกศพ	- เพลงประจำบ้าน
- เพลงนางหงส์	- เพลงชุดย่าเที่ยง	- เพลงชุดย่าคำ	- เพลงประชุมเพลิง

2.6 ผู้ที่สืบทอดวงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐม

การดูแลวงดนตรีในแต่ละวงนั้นจะต้องมีผู้สืบทอดที่จะมารับช่วงต่อในการเป็นหัวหน้าวงปี่พาทย์วงนั้น ๆ ต่อไป จากการสัมภาษณ์หัวหน้าวงปี่พาทย์ทั้ง 27 วง พบว่าวงที่มีผู้สืบทอดวงปี่พาทย์ต่อนั้นมีทั้งหมด 15 วง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุตรหลานของหัวหน้าวงนั้น ๆ ได้แก่

1. วงวัฒนธรรมบรรเลง
2. วงครุหวาด ระนาดแก้ว
3. วงอนุรักษ์ศิลป์ ดนตรีไทย-มอญ
4. วงสนั่น แก้วบุชา
5. วงฉลาด กลิ่นถ่อศิลป์
6. วงสงวนดนตรีไทย
7. วงสวง สว่างศิลป์
8. วงสุวรรณศิลป์
9. วงปิ่นศิลป์
10. วงดุริยศิลป์
11. วง ส.ปลื้มสุขใจ
12. วง ศ.บุตรห่านฟ้า
13. วงศิษย์ครูทอง เทพพยัคฆ์ศิลป์
14. วงจำเริญ
15. วงบุญคุ้มวงศ์

และมีวงที่ยังไม่มีผู้สืบทอดเนื่องจากยังไม่มีบุตรหลานหรือบุตรหลานของหัวหน้าวงปี่พาทย์นั้นมีความสนใจในด้านอื่นมากกว่า มีทั้งหมด 12 วง ได้แก่

1. วงแถวเนรมิต
2. วงครุถาวร หวานชะเอม
3. วงประเสริฐศิลป์
4. วงสมพร ยิ้มสนิท
5. วงทนงศิลป์
6. วงธารน้ำใจ บรรเลงศิลป์
7. วง ป.ประดิษฐ์ศิลป์
8. วงวัฒนาศิลป์
9. วงทวีศิลป์
10. วงศิษย์มณฑลประสานศิลป์
11. วง อ.ละอองดาว
12. วง ส.เสน่ห์ศิลป์

และยังเห็นได้ว่าส่วนใหญ่นั้น วงปี่พาทย์มอญที่เกิดขึ้นเริ่มขึ้นมาจากความชอบในดนตรีไทยของนักดนตรี จึงได้ก่อตั้งวงปี่พาทย์ขึ้นมาแล้วจึงส่งต่อวงให้ลูกหลานได้ดูแลจากรุ่นสู่รุ่น แต่มีอีกหลายวงที่ยังไม่มีผู้สืบทอด ในเวลาต่อไปอาจจะทำให้วงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐมลดน้อยลงต่อไปอีก

3. แนวทางแก้ไขปัญหาวงปีพาทย์ในจังหวัดนครปฐม

จากการศึกษาปัญหาวงปีพาทย์ในจังหวัดนครปฐม พบว่ามาจากปัจจัยทางเศรษฐกิจและผู้จ้างงานไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการมีวงปีพาทย์ในงานพิธีต่าง ๆ พันโทเสนาะ หลวงสุนทร ศิลปินแห่งชาติสาขาศาการ แสดง (ดนตรีไทย) ปี พ.ศ. 2555 ได้ให้ความเห็นว่า

“ปัจจุบันเยาวชนและคนทั่วไปไม่มีความรู้ในการบรรเลงดนตรีไทย ทำให้ไม่สนใจว่าในงานพิธีต่าง ๆ ที่จัดขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นงานบวช งานแต่งงาน งานศพ จริง ๆ ต้องมีวงดนตรีไทยมาบรรเลงในงานทั้งนั้น แต่ปัจจุบันนิยมในการเปิดเพลงมากกว่า เพราะไม่สิ้นเปลือง จึงควรให้เยาวชนและคนทั่วไปรู้จักเพลงที่ใช้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ในงานมงคลและอวมงคล ซึ่งดนตรีไทยถ้าคนไม่เล่นก็จะฟังไม่รู้เรื่อง จึงควรส่งเสริมให้เยาวชนรุ่นใหม่เล่นดนตรีไทย ก็จะทำให้ฟังดนตรีไทยเป็นและมีส่วนช่วยกันอนุรักษ์ไม่ให้ดนตรีไทยหายไป”

(Luangsuntorn, 2019)

จากข้อความข้างต้นทำให้เห็นถึงแนวทางในการแก้ปัญหาที่ผู้ว่าจ้างงานวงปีพาทย์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวงปีพาทย์เพื่อบรรเลงในงานพิธีต่าง ๆ รวมถึงควรที่จะเผยแพร่ดนตรีไทยในภาคปฏิบัติให้แก่เยาวชน เพื่อให้เยาวชนได้ซึมซับถึงความไพเราะของดนตรีไทยและมีความรู้สึกที่อยากจะให้วงปีพาทย์ได้บรรเลงอยู่ในงานต่าง ๆ ตามชนบทประเพณีที่มีสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีต ซึ่งจะทำให้เจ้าของปีพาทย์และนักดนตรีไทยประจำวงปีพาทย์มีค่าจ้างที่สามารถดำรงชีพได้ ทำให้วงปีพาทย์ในจังหวัดนครปฐมได้คงอยู่ต่อไป

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและบริบทของวงปีพาทย์ในจังหวัดนครปฐม

ดนตรีไทยของจังหวัดนครปฐม ในอดีตเคยได้รับความนิยมจากสังคมเป็นอย่างมาก ทำให้มีการสืบทอดและมีการบรรเลงดนตรีไทยในงานต่าง ๆ ทั่วไป โดยเฉพาะวงปีพาทย์ในจังหวัดนครปฐมนั้น จัดได้ว่าได้รับความนิยมมาก เนื่องจากวงปีพาทย์เป็นวงดนตรีไทยที่ใช้ประกอบในพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งงานมงคลและงานอวมงคล ซึ่งสามารถเห็นได้ว่ามีวงปีพาทย์อยู่ในทุกอำเภอของจังหวัดนครปฐม

เนื่องจากจังหวัดนครปฐมอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ทำให้นักดนตรีได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมการดนตรีที่เป็นแบบมาตรฐาน มีการจัดตั้งวงดนตรีไทยโดยเฉพาะวงปีพาทย์แล้วไม่น้อยกว่า 80 ปี

นักดนตรีในจังหวัดนครปฐมจำนวนมากได้รับการถ่ายทอดจากครูดนตรีของกรุงเทพมหานครตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น

ความสัมพันธ์ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กับตระกูลแรงเพชร (วงปี่พาทย์ในเขตอำเภอมืองนครปฐม)

ความสัมพันธ์ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) กับครูทองดี เดชขาวนา (ครูดนตรีคนสำคัญของอำเภอสามปราน)

การเรียนดนตรีไทยของครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูหรั่ง พุ่มทองสุข ประตูน้าภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

การเชิญครูเชื้อ ดนตรีรส มาสอนให้กับวงปี่พาทย์คณะสิงโตทอง และวงอื่น ๆ อีกหลายวงในเขตอำเภอมือง ฯลฯ (Committees of Documents and Archives Management Department on behalf of committees holding the celebrations on the Auspicious of His Majesty the King's Birthday Anniversary, 2001 : 164)

วงปี่พาทย์เป็นวงดนตรีไทยที่มีความสำคัญในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวนครปฐม และมีการเชิญครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงมาสอนดนตรีไทยให้แก่วงปี่พาทย์ของตนเอง ซึ่งในสมัยอดีตนักดนตรีไทยสามารถยึดอาชีพบรรเลงดนตรีไทยในวงปี่พาทย์ได้โดยไม่ต้องประกอบอาชีพอื่น

นอกจากนี้ในอดีตของจังหวัดนครปฐมยังมีนักดนตรีอีกหลายท่านที่มีชื่อเสียง ได้แก่ หลวงเสียงเสนาะ กรรณ (พัน มุกตวาทย์), พระพาทย์บรรเลงมรณ (พิมพ์ วาทิน), พันตรีหลวงประสานดุริยางค์ (สุทธิ ศรีชยา), ร้อยเอกนพ ศรีเพชรดี, ครูเจริญ แรงเพชร, ครูสัญญา สิ้นสืบผล, ครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์

2. เพื่อศึกษาสถานภาพของวงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐมในปัจจุบัน

วงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐมมีการสืบทอดองค์ความรู้ด้านดนตรีจากครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงในอดีต โดยวงปี่พาทย์ทุกวงในจังหวัดนครปฐมยังบรรเลงเพลงที่เป็นพิธีกรรมต่าง ๆ ของงานแต่ละงานได้ครบถ้วน ปัญหาที่พบคือผู้ว่าจ้างงานน้อยลงอย่างมาก ทำให้งานบรรเลงของวงปี่พาทย์ลดลง อาชีพการเป็นนักดนตรีไทยในวงปี่พาทย์จึงลดลงตาม วงปี่พาทย์หลายวงที่มีงานจ้างน้อยมาก ทำให้ไม่มีนักดนตรีไทยประจำวงปี่พาทย์ เมื่อวงปี่พาทย์มีงานจ้างจึงต้องไปจ้างนักดนตรีไทยจากวงปี่พาทย์อื่นมา และมีวงปี่พาทย์เพียงบางวงเท่านั้น ที่มีผู้สืบทอดเป็นเจ้าของวงปี่พาทย์ต่อไป โดยวงปี่พาทย์บางวงยังไม่มีผู้ที่จะสืบทอดการเป็นเจ้าของวงปี่พาทย์ ทำให้สถานภาพของวงปี่พาทย์ในจังหวัดนครปฐมมีแนวโน้มที่จะลดลง ทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจและผู้จ้างงานไม่ได้เห็นถึงความสำคัญในการที่มีวงปี่พาทย์มาบรรเลงในงานพิธีต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันการหางวงปี่พาทย์มาบรรเลงในงานต่าง ๆ เช่น งานศพ วงปี่พาทย์มอญ 5 โค้งมีราคา 6,000 – 10,000 บาท ทำให้ผู้จ้างบางคนเห็นว่าเป็นสิ่งสิ้นเปลืองจนเลยใช้การเปิดเพลงแทนที่จะนำวงปี่พาทย์มาบรรเลงในงาน ทำให้วงปี่พาทย์มีงานน้อยลงอย่างมากจนเจ้าของวงและนักดนตรีไทยประจำวงปี่พาทย์ไม่สามารถประกอบอาชีพการเป็นนักดนตรีไทยประจำวงปี่พาทย์ได้อีก ต้องหางานอื่นเป็นงานประจำแทน เพราะการประกอบอาชีพบรรเลงดนตรีไทยในวงปี่พาทย์ไม่พอต่อการดำรงชีพซึ่งผู้บรรเลงดนตรีไทยในวงปี่พาทย์จะได้เงินค่าจ้างเฉลี่ยที่ 400 – 500 ต่อ 1 งาน ด้วยเหตุนี้อาจทำให้วงปี่พาทย์ของจังหวัดนครปฐมลดจำนวนลงไปอีกในภายภาคหน้า

3. เพื่อนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหของวงปีพาทย์ในจังหวัดนครปฐม

ปัญหาของวงปีพาทย์ในจังหวัดนครปฐมมาจากปัจจัยทางเศรษฐกิจและผู้จ้างงานไม่ได้เห็นถึงความสำคัญในการมีวงปีพาทย์ในงานพิธีต่าง ๆ แนวทางการแก้ไขปัญหามุ่งเน้นให้เยาวชนมีความรู้ในทางดนตรีไทย เพื่อที่จะได้เห็นถึงความสำคัญในการมีวงปีพาทย์มาบรรเลงในงานพิธีต่าง ๆ ตลอดจนเผยแพร่ความสำคัญของวงปีพาทย์ที่มีความสำคัญต่องานพิธีต่าง ๆ ให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้ เป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้วงปีพาทย์ในจังหวัดนครปฐมไม่หายไปจากวัฒนธรรมงานประเพณีในจังหวัดนครปฐม นอกจากนี้ยังเห็นสมควรเสนอให้โรงเรียนในจังหวัดนครปฐมเชิญหัวหน้าวงปีพาทย์หรือนักดนตรีไทยในวงปีพาทย์มาเป็นวิทยากรในโรงเรียน เพื่อเป็นการสร้างงานที่ทำให้หัวหน้าวงปีพาทย์หรือนักดนตรีไทยในวงปีพาทย์มีรายได้เพียงพอไม่ต้องทำอาชีพอื่น และสามารถนำดนตรีไทยเข้าถึงเยาวชนได้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ส่งเสริมให้เยาวชนรักในดนตรีไทยและช่วยกันส่งเสริมให้วงปีพาทย์ในจังหวัดนครปฐมมีอยู่ต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

สถานภาพวงปีพาทย์ในจังหวัดนครปฐม เป็นการศึกษาเรื่องวงปีพาทย์ที่ยังรับงานบรรเลงอยู่ในจังหวัดนครปฐม แสดงให้เห็นถึงสถานะของวงปีพาทย์ในจังหวัดนครปฐม ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจที่จังหวัดนครปฐมยังมีวงปีพาทย์ที่ยังมีอยู่และสมควรต่อการอนุรักษ์ ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ยังมีศิลปะทางด้านดนตรีของจังหวัดนครปฐมที่ยังไม่ได้ศึกษาอีกมาก เช่น วงเครื่องสาย กลองยาว แตรวง เป็นต้น สมควรทำการศึกษาเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และเป็นการวิจัยสืบต่อไปในอนาคต

รายการเอกสารอ้างอิง

- Aroonrat, P. (2007). *Introduction to Thai Music*. Nakhon Pathom: Silpakorn University Publishing House (SUPrint). (In Thai)
- Committees of Documents and Archives Management Department on behalf of committees holding the celebrations on the Auspicious of His Majesty the King's Birthday Anniversary. (2001). *Culture, Historical Development, Uniqueness, and Wisdom in Nakhon Pathom Province*. The book celebrating on the Auspicious of His Majesty the King's Sixth Cycle Birthday Anniversary 15th December 1999, The Fine Arts Department: Kurusapa Printing Ladprao. (In Thai)
- Luangsuntorn, S. (2019). Interview on 2 January.
- Mahidol University, Silpakorn University, & Royal Police Cadet Academy (RPCA). (1996). *Souvenir Book from the 24th University Music Festival*. Bangkok: Amarin Printing. (In Thai)